

Richard B. Primack, Pavel Kindlmann, Jana Jersáková: Úvod do biologie ochrany přírody

Profesora Primacka jsem měl možnost poznat osobně na jeho kurzu věnovaném globálním změnám klimatu. Zaujal mne tehdy svým přátelským vystupováním a pro mnohé studenty byl ztělesněním pravého amerického vědce s odvážnými teoriemi, ale i smyslem pro humor, tj. s velkým nadhledem. To lze demonstrovat na jeho nápadu pomáhat motýlům před globálními změnami klimatu tím, že je budeme přemísťovat na jiné, dosud méně ovlivněné lokality. Ona přátelskost se u něj zase projevila např. nabídkou pro studenty zaběhat si s ním každé ráno před začátkem kongresu v maďarském Rábu (Eger). Každý, kdo dorazil, dostal jím podepsanou knihu. Mám ji rovněž, ale získal jsem ji méně namáhavým způsobem.

Recenzovaná publikace, přesněji řečeno učebnice, navazuje na svou starší podobu *Biologické principy ochrany přírody* vydanou stejnými autory ve stejném nakladatelství o 10 let dříve. Hezkou recenzi na knihu tehdy napsal S. Vaněk (Vesmír 2001, 9: 516). Mezitím se u nás např. rozběhla evropská síť Natura 2000 v podobě Evropsky významných lokalit; systém, který se

tehdy teprve rodil. Knihu lektorovali V. Jarošík, F. Urban, T. Kučera a S. Mlčoch. Jako správná učebnice se dobře čte, obsahuje řadu příkladů z praxe, která díky osloveným českým spoluautorům (jejichž počet dosahuje podle mých propočtů u různých tematicky zaměřených statí celých tří desítek) pokrývá velmi dobře i stav v naší republice, potažmo v Evropě. Kniha je ideální pro přípravu praktických cvičení k univerzitnímu předmětu biologie ochrany přírody, neboť každá kapitola je zakončena shrnutím, otázkami a úkoly k zamyšlení a doporučenou literaturou. U literatury se mi líbí, že vždy jednou větou je popsán hlavní výstup dané práce. Celá kniha není vlastně doslovná kopie originálu vydaného v nakladatelství Sinauer Associates, která proto možná ani není citována. Výjimečně se mi ale stalo, že jednu citaci jsem v tomto systému nedohledal.

Kapitoly shrnující základy ekologie, genetiky a ochranné biologie (co je to biodiverzita a jakou má hodnotu, její ohrožení a vymírání) zabírají téměř polovinu učebnice. Poté se začteme do optimističtější části o ochraně populací a druhů

i chráněných území. To už jsme téměř ve třech čtvrtinách knihy. Ne všechny příklady ochranné praxe jsou ale pozitivní, jako např. zmiňovaný a právem kritizovaný lesnický způsob hospodaření na soutoku Dyje a Moravy. Nakonec ale i management v oblasti lesnictví a zemědělství se začíná pomalu měnit pod tíhou argumentů z biologických věd. První se řeší za pomoci Národního lesnického programu, druhé zásluhou soukromě hospodařících zemědělců, kteří se nebojí postupovat alternativním a pro přírodu mnohdy šetrnějším způsobem. Pro mě nejzajímavější byly ovšem závěrečné kapitoly o ochraně mimo chráněná území a o trvale udržitelném rozvoji.

Ochranná biologie jako moderní věda se bez vazby na veřejné dění prostě neobejde. S tím je spojeno získávání veřejné podpory přes šíření osvěty a dohody. To je právě ono, co nám chybí. A proto si myslím, že by tuto knihu měl mít každý, kdo činí rozhodnutí s dopadem pro ochranu přírody na nejrůznějších úrovních, ať už je to úředník na obecním nebo krajském úřadě, na Agentuře ochrany přírody a krajiny, student či vyučující na univerzitě nebo vědecký pracovník. Pro všechny výše zmíněné, kteří by chtěli načerpat další praktické příklady, by se osvědčil překlad do češtiny další podobně zaměřené knihy *The Conservation Handbook* od Williama J. Sutherlanda.

**Portál, Praha 2011, 472 str.
Doporučená cena 699 Kč**

Pavel Sladký

Království lesa vítězem Ekofilmu

Ve dnech 3.–9. října 2011 se v Českých Budějovicích, Třeboni a Českém Krumlově uskutečnil 37. ročník Ekofilmu, mezinárodního filmového festivalu o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví. Šestičlenná festivalová porota posuzovala 59 soutěžních snímků z celkem 202 přihlášených. Velkou cenu Ekofilmu získal na závěrečném večeru v Českém Krumlově

britsko-německý film *Království lesa* (režie Jan Haft). Porota ocenila „unikátní a profesionálně dokonale zvládnutý pohled na život v evropských (pra)lesích, zejména smysluplné využití audiovizuálních technologií, sílu příběhu a celkovou atmosféru díla.“ Tento snímek, používající i některé postupy žánrového hraného filmu k vysvětlení ročního cyklu v evrop-

ských lesích (natáčelo se především v německých národních parcích, mimo jiné také v NP Bayerischer Wald), sklídl ohlas i u diváků. U nich ale nejvíce bodoval portrét festivalového moderátora Jaroslava Duška ve filmu *Když kámen promluví* (režie Viliam Poltikovič).

Cenu za režii získala Ekonomika štěstí režisérské trojice Helena Norberg-Hodge, Steven Gorelick a John Page z USA. Cena za kameru patří tento rok filmu *Divoká Skandinávie – Finsko*, který snímali Ivo Nörenberg, Jan Henriksson a Rolf Steinmann. Cenu studentské poroty dostal domácí snímek *Silva Gabreta – jak se rodí šumavský horský les*, za kterým stojí Ivan Střítešský a Ladislav Miko. Členy poroty tento film oslovil, protože „divákovi putavě a názorně odhaluje procesy probíhající obecně v lese.“ Mezi oceněnými je tedy hned několik filmů, které se stejně jako letošní ročník festivalu váží k Mezinárodnímu roku lesů, vyhlášenému OSN. Ministerstvo životního prostředí udělilo svou cenu animovanému filmu zaměřenému na dětského diváka – *Slovíčka Marie Procházkové*. Kompletní seznam vítězů je k nalezení na internetových stránkách www.ekofilm.cz, ukázky obsahuje festivalový Youtube kanál na adrese www.youtube.com/ekofilmfestival.

1 Festival měl i odborný doprovodný program, např. seminář *Péče o lesy v národních parcích ČR*, který připravil Radek Drahňý ze Správy KRNP. Foto L. Sváček

Porotu tvořili a o cenách rozhodli americký potápěč a ekolog William Parks, novozélandský režisér Ilja Ruppeldt, architekt a šéfredaktor časopisu ERA 21 – O architektuře víc! Osamu Okamura, organizátorka slovenského festivalu Envirofilm a prezidentka mezinárodní asociace environmentálních filmů Ecomove International Dagmar Rajčanová, filmová publicistka Alice Aronová a producent a publicista David Prudký.

Další filmy se promítaly nesoutěžně v informativní sekci a na přání. Zavedly diváky např. na Šumavu, na Borneo, do Dominikánské republiky a na řadu dalších míst na světě. Na festivalu koncertně vystoupili také Ivan Hlas, Varhan Orchestrovíč Bauer, Jazzová sekce OFO a Epoque quartet, Swing Trio Avalon a Jakub Šafr

a The Tap Tap. Vrcholem divadelního programu bylo jednoznačně představení Pátá dohoda v pátek 7. října v Městském divadle v Českém Krumlově.

Ekofilm měl i bohatý odborný doprovodný program, probíhající především na budějovické Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity. Např. Dan Bárta a Aleš Dolný vedli seminář Vážky lesů východního Bornea. Zajímavý seminář Péče o lesy v národních parcích ČR připravil Radek Drahný ze Správy KRNP. V něm se také konfrontoval pohled ředitele hospodářských lesů Bořivoje Navrátila (Český Krumlov) se zkušenostmi správců tří českých národních parků. Mnoho otázek návštěvníků semináře pak směřovalo na dalšího účastníka – náměstka ministra životního prostředí Tomáše Tesaře. Rok chemie festival

připomněl odpolední přednáškou nebo spíše popularizační show Michaela Londesborougha Chemie v akci, kterou tento britský vědec z Ústavu anorganické chemie AV ČR, v. v. i., trvale žijící v Čechách zasvětil chemii energie, fotosyntéze, alternativním zdrojům energie a biopalivům. To bylo ostatně téma, které se v programu Ekofilmu 2011 objevovalo v různých podobách. Letošní Ekofilm byl ale hlavně věnován Mezinárodnímu roku lesů. Kromě lesa na filmovém plátně bylo možné les navštívit i osobně – v závěru festivalu se konala každoroční údržba Lesa Ekofilmu nedaleko Českého Krumlova.

Festivalu se účastnilo na 7 tisíc návštěvníků a mnozí z nich se už teď těší na příští ročník. Zváni jsou všichni, kdo mají rádi přírodu a není jim jedno, kde a jak žijí.

Medaile Josefa Hlávky

V předvečer oslav státního svátku 17. listopadu 2011, Dne boje za svobodu a demokracii se v rodinném sídle J. Hlávky na zámku v Lužanech u Přeštic uskutečnilo předání Medailí Josefa Hlávky a Cen Josefa Hlávky. Na návrh předsedy Akademie věd ČR prof. Jiřího Drahoše udělilo Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových Medaili Josefa Hlávky jednomu z nejvýznamnějších českých neurofyziologů prof. Františku Vyskočilovi. Tato medaile je každoročně udělována významné osobnosti české vědy a umění jako ocenění celoživotního díla.

F. Vyskočil dlouhodobě působí ve Fyziologickém ústavu AV ČR, v. v. i., a na Přírodovědecké fakultě UK v Praze. V letošním roce převzal z rukou J. Drahoše také Čestnou oborovou medaili J. E. Purkyně za zásluhy v biomedicínských vědách. Výzkumy prof. Vyskočila vedly k významným objevům a v r. 1977 mu umožnily založit vědeckou školu studia nekvantového uvolňování neuropřenašečů a předložit ucelenou teorii tohoto druhého hlavního mechanismu přenosu informace na nervových a svalových synapsích.

Kontaktní adresy autorů

Jan Andreska

Kat. biol. a environ. studií PedF UK
M. D. Rettigové 4
116 39 Praha 1
e: jandreska@centrum.cz

Jana Bučková

e: buckovajana@gmail.com

Jan Buchar

Ringhofferova 21
251 68 Kamenice

Michaela Czerneková

Katedra biologie PŘF UJEP
Za Válcovnou 1000/8
400 96 Ústí nad Labem
e: czernekovam@seznam.cz

Miloslav Devetter

Ústav půdní biologie BC AV ČR, v. v. i.
Na sádkách 7
370 05 České Budějovice
e: devetter@upb.cas.cz

Josef Fanta

Ke Králům 1109
252 29 Dobřichovice
e: jfanta.cz@gmail.com

Oldřich Fejfar

ul. Květnové revoluce 227
267 27 Běleč – Liteň
e: fejfar@natur.cuni.cz

Jiří Hadinec

Katedra botaniky PŘF UK
Benátská 2
128 01 Praha 2
e: hadinec@natur.cuni.cz

Hana Heráňová

Sídlíštní 245/18b
165 00 Praha 6
e: hana.heranova@centrum.cz

Jindřich Chrtek

Botanický ústav AV ČR, v. v. i.
Zámek 1
252 43 Průhonice
e: chrtek@ibot.cas.cz

Barbora Kuchtová

E. Destinové 1394
399 01 Milevsko
e: b.kuchtova@gmail.com

Evžen Kůs

Zoologická zahrada hl. m. Prahy
U Trojského zámku 3
170 00 Praha 7
e: kus@zoopraha.cz

Vojen Ložek

Nušlova 55/2295
158 00 Praha 13

Petr Maděra

Ústav les. botan., dendrol. a geobiocenologie
Lesnická a dřevařská fakulta MENDELU
Zemědělská 3
613 00 Brno
e: petrmad@mendelu.cz

Lubomír Nátr

Katedra exper. biologie rostlin PŘF UK
Viničná 5
128 44 Praha 2
e: natr@natur.cuni.cz

Pavel Pecina

Řípská 25
130 00 Praha 3

Petr Petřík

Botanický ústav AV ČR, v. v. i.
Zámek 1
252 43 Průhonice
e: petr.petrik@gmail.com

Milena Rychnovská

Drobného 44
602 00 Brno
e: rychnovska.milena@o2active.cz

Pavel Sekerka

Botanický ústav AV ČR, v. v. i.
Oddělení genofondových sbírek
Zámek 1
252 43 Průhonice
e: sekerka@ibot.cas.cz

Jaroslav Simon

Ústav hospodářské úpravy
Lesnická a dřevařská fakulta MENDELU
Zemědělská 3
613 00 Brno
e: simon@mendelu.cz

Roman Slaboch

Doležalova 1048
198 00 Praha 9
e: slaboch@chello.cz

Pavel Sladký

Ekofilm 2011
Soborská 6
160 00 Praha 6
e: sladky@ekofilm.cz

Zbýšek Svoboda

Roháčova 73/1067
130 00 Praha 3
e: zbysvob@seznam.cz